

**Kilpailu- ja kuluttajaviraston päätös jatkoselvitykseen ryhtymisestä Pihlajalinna Ter-
veys Oy:n ja Pohjola Sairaala Oy:n välistä yrityskauppaa koskevassa asiassa**

Sisällys

1	Asia	3
2	Asian vireilletulo	3
3	Ratkaisu	3
4	Osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta	3
5	Yrityskauppavalvontaa koskevien säännösten soveltuminen järjestelyyn	3
6	Ilmoittajan näkemys relevanteista markkinoista ja osapuolten markkina-asemasta	4
	6.1 Relevantit maksajatahot	4
	6.2 Itsemaksaville asiakkaille tarjottavien sairaala- ja lääkäripalveluiden markkinat erikoisalakohteisesti	5
	6.3 Vakuutusyhtiöpalvelut	7
7	Yrityskaupan kilpailuvaikutukset	8
	7.1 Pihlajalinnan ja Pohjola Vakuutuksen välinen sopimuskokonaisuus	8
	7.2 Ilmoittajan näkemys yrityskaupan kilpailuvaikutuksista	9
	7.3 KKV:n arvio yrityskaupan kilpailuvaikutuksista	10
8	Johtopäätös	12
9	Sovelletut säännökset	12
10	Muutoksenhaku	12
11	Lisätiedot	12

1 Asia

Jatkoselvitykseen ryhtyminen yrityskauppa-asiaassa Pihlajalinna Terveys Oy / Pohjola Sairaala Oy

2 Asian vireilletulo

Kilpailu- ja kuluttajavirastolle ("KKV" tai "virasto") on 30.9.2021 ilmoitettu järjestely, jossa Pihlajalinna Terveys Oy ("Pihlajalinna" tai "ilmoittaja") hankkii määräysvalan Pohjola Sairaala Oy:ssä ("Pohjola Sairaala").

3 Ratkaisu

Kilpailu- ja kuluttajavirasto ryhtyy asiassa kilpailulain (948/2011) 26 §:n 1 momentin nojalla jatkoselvitykseen, jossa tutkitaan, estääkö käsiteltävänä oleva yritys-kauppa kilpailulain 25 §:ssä tarkoitettulla tavalla olennaisesti tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla erityisesti siitä syystä, että sillä luodaan määräävä markkina-asema tai vahvistetaan sitä.

4 Osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta

1. **Pihlajalinna**-konsernin emoyhtiönä toimii Pihlajalinna Oyj, jonka osake on noteerattu Nasdaq Helsingin pörssissä. Pihlajalinna-konserni toimii laaja-alaisesti sosiaali- ja terveystalouden eri segmenteillä. Yksityisesti rahoitetuissa terveystaloudissa Pihlajalinna tarjoaa lääkäri-, sairaala- ja suun terveydenhuollon palveluita.¹ Pihlajalinnalla on myös kuntosalitoimintaa, jota harjoitetaan Forever-kuntosaliketjun kautta.
2. **Pohjola Sairaala** on osa OP Ryhmää, ja sen omistaa Pohjola Vakuutus Oy ("Pohjola Vakuutus"). Pohjola Sairaala on keskittynyt ortopediaan, mukaan lukien urheilulääketieteeseen, ja käsikirurgiaan. Pohjola Sairaalan palveluja tuotetaan valtaosin konsernin sisäisesti Pohjola Vakuutuksen vakuutusasiakkaiden tarpeisiin, mitä tarkoitusta varten yhtiö on perustettu. Pohjola Sairaallalla on viisi sairaalaa, jotka sijaitsevat Helsingissä, Turussa, Tampereella, Oulussa ja Kuopiossa.

5 Yrityskauppavalvontaa koskevien säännösten soveltuminen järjestelyyn

3. KKV:lle toimitetun yrityskauppailmoituksen mukaan Pihlajalinna on sopinut ostavansa Pohjola Sairaala Oy:n koko osakekannan sen nykyiseltä omistajalta Pohjola Vakuutukselta. Järjestelyssä on kyse kilpailulain 21 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua määräysvallan hankkimisesta.
4. Pihlajalinna-konsernin vuoden 2020 liikevaihto oli 508,7 miljoonaa euroa ja se kertyi kokonaisuudessaan Suomesta. Pohjola Sairaalan vuoden 2020 liikevaihto oli 59,4 miljoonaa euroa ja se kertyi kokonaisuudessaan Suomesta. Koska kilpailulain

¹ Pihlajalinnalla on terveystaloudellisia palveluita tarjoavia toimipisteitä ympäri Suomea. Yksityisiä sairaaloita on seitsemän. Pihlajalinnalla on yhteensä noin 120 toimipistettä lääkärikeskukset, sairaalat, työterveyshuollon toimipisteet ja hammasklinikat huomioiden.

22 §:n mukaiset liikevaihtorajat ylittyvät, järjestelyyn sovelletaan kilpailulain yritys-kauppavalvontaa koskevia säännöksiä.

5. Kilpailulain 26 §:n 1 momentin mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto ratkaisee ensi vaiheessa, onko asiassa ryhdyttävä jatkoselvitykseen. Jos Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei anna päätöstä jatkoselvitykseen ryhtymisestä 23 työpäivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta, yrityskaupan katsotaan tulleen hyväksytyksi. Kilpailu- ja kuluttajavirasto ryhtyy asiassa jatkoselvitykseen tällä 23 työpäivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta antamallaan päätöksellä.

6 Ilmoittajan näkemys relevanteista markkinoista ja osapuolten markkina-ase-masta

6.1 Relevantit maksajatahot

6. Yrityskaupassa laajaa yksityisten terveystalveluiden valikoimaa tarjoava Pihlaja-linna hankkii tietyille erikoisaloille toimintansa keskittäneen ja huomattavasti sup-peampaa asiakaskuntaa palvelevan Pohjola Sairaalan. Pohjola Sairaalan talveluista pääosa tuotetaan Pohjola Vakuutuksen vakuutusasiakkaille, mutta sen talveluita hakeudutaan ostamaan jonkin verran myös ns. omalla kustannuksella, jolloin yksityinen asiakas maksaa itse saamansa hoidon. Tällöinkin talvelun lopul-lisena maksajana voi olla vakuutusyhtiö.
7. Ilmoittaja katsoo, että relevantteja markkinoita on tarkoituksenmukaista tarkas-tella maksajatahokohtaisesti. Osapuolten päällekkäisissä toiminnoissa relevantit maksajatahot ovat vakuutusyhtiöt ja yksityisasiakkaat (ns. itsemaksavat asiak-kaat).²
8. Ilmoittaja määrittelee itsemaksaviksi asiakkaiksi sellaiset asiakkaat, jotka maksa-vat hoidon kokonaan itse (pl. mahdollinen kelakorvaus). Tällöin kyseisiin asiakkai-siin sovelletaan lääkärin ja/tai terveystalveluyrityksen määrittämää niin sanottua listahintaa. Itsemaksavia ovat siten myös sellaiset asiakkaat, joilla on vapaaeh-toinen terveystalveluvakuutus ja jotka hakevat jälkikäteen korvausta vakuutusyhtiöltä. Itsemaksavaksi lasketaan myös asiakkaat, joiden hoidon maksaa vakuutusyhtiö, jolla ei kuitenkaan ole kumppanuus- tai yhteistyösopimusta kyseisen terveystalveluyrityksen kanssa.³
9. Ilmoittaja katsoo vakuutusyhtiöpalveluiden markkinoille kuuluvaksi sellaiset myyn-nit, jotka perustuvat terveystalveluyritysten ja vakuutusyhtiöiden välillä neuvotel-tuun sopimukseen. Ilmoittajan mukaan vakuutusyhtiöt kilpailuttavat yksityisiä ter-veystalveluyrityksiä ja solmivat kilpailutusten perusteella yhteistyösopimuksia, joissa sovitaan muun ohella terveystalveluiden hinnoista ja alennuksista ("sopi-mushinta"). Näitä sopimushintoja sovelletaan lähtökohtaisesti vakuutusyhtiön ja

² Osapuolilla on ilmoittajan mukaan vähäisessä määrin myös sellaisia myyntejä, joissa talvelun on mak-sanut yritys henkilöasiakkaan sijaan, mutta kyseessä ei ole esimerkiksi työterveyshuolto. Kyseessä voi olla esimerkiksi urheiluseuran jäsenensä puolesta maksama lääkärikäynti tai muu vastaava yrityksen mak-sama talvelu. Ilmoittaja katsoo perustelluksi katsoa nämä yksittäiset myynnit kuuluviksi itsemaksavien asiakkaiden markkinoille.

³ Tällöin vakuutusyhtiönkin maksama hinta on ns. listahinta.

sopimuskumppanin välisiin maksusitoumuksiin sekä silloin, kun vakuutusyhtiö maksaa palvelusta suoraan (erilaiset suorakorvaukset). Palvelun hinnoittelu perustuu näiden myyntien osalta eri kilpailulliseen mekanismiin kuin itsemaksavien asiakkaiden listahinnat.

- 6.2 Itsemaksaville asiakkaille tarjottavien sairaala- ja lääkäripalveluiden markkinat erikoisalakohtaisesti
10. Pohjola Sairaala on erikoistunut toimija.⁴ Pohjola Sairaala on vuonna 2019 supistanut merkittävästi toimintojaan luopumalla työterveyspalvelujen tarjoamisesta sekä kaikista muista erikoisaloista keskittyen pelkästään ortopediaan ja traumatologiaan, joihin voidaan lukea myös useat urheiluvammat, sekä käsikirurgiaan. Pohjola Sairaalan toiminta rajoittuu näin ollen palveluihin, joita ortopedisten ja/tai käsikirurgian hoidon ja toimenpiteiden hoitoketjuissa tarvitaan. Vain nämä erikoisalajat ovat relevantteja yrityskaupan selvittämisen kannalta, koska molemmat osapuolet niitä tarjoavat, eikä muiden erikoisalojen osalta ole päällekkäisyyttä.⁵ Ilmoittaja katsookin, että relevantteja tuotemarkkinoita tulee tarkastella erikoisalakohtaisesti kyseisten päällekkäisten erikoisalojen osalta.⁶
 11. Päällekkäisistä erikoisaloista ortopedia ja traumatologia on kirurgian ala, jossa hoidetaan tuki- ja liikuntaelimiin kohdistuvia vammoja ja niiden jälkitiloja sekä tukielinsairauksia. Ilmoittaja katsoo, että toimenpideluokituksen mukaisesti ortopedian alalle voidaan yleisellä tasolla lukea kaikki Terveysporttikoodiston mukaiset N-koodin (tuki- ja liikuntaelimet) alle kuuluvat toimenpiteet, pois lukien käsikirurgian alle kuuluvat toimenpideluokat (NC ja ND).⁷
 12. Käsikirurgia taas on kirurgian erikoisala, jossa hoidetaan käden ja yläraajan vammoja ja sairauksia. Käsikirurgia on oma kirurgian erikoistumisala, sillä käden anatomia on monimutkainen. Terveysportin toimenpideluokituksen mukaan

⁴ Ilmoittaja on kuvannut yrityskauppailmoituksessa KKV:n aikaisempaa terveyspalvelumarkkinoita koskevaa päätöskäytäntöä viitaten etenkin KKV:n esitykseen markkinaoikeudelle yrityskaupan kieltämiseksi asiassa *Mehiläinen Yhtiöt Oy / Pihlajalinna Oyj*, Dnro KKV/1233/14.00.10/2019, 29.9.2020. Poiketen käsillä olevasta asiasta kyseisessä yrityskaupassa molemmat kaupan osapuolet tarjosivat laaja-alaisesti eri terveyspalveluita.

⁵ Pohjola Sairaalan kahden erikoistumisalan lisäksi sen palveluksessa on kuitenkin joitakin muiden erikoisalojen lääkäreitä, kuten esimerkiksi neurologeja ja kardiologeja. Pohjola Sairaala ei kuitenkaan varsinaisesti tarjoa minkään muun erikoisalan palveluita eivätkä asiakkaat hakeudu näitä palveluja Pohjola Sairaalaan hankkimaan.

⁶ Ilmoittaja toteaa lisäksi, että tarjonnan korvattavuus erikoisalojen välillä ei välttämättä ole helppoa. Tarjonnan korvattavuus ortopedian ja käsikirurgian välillä on kuitenkin ainakin osin mahdollista ja osa lääkäreistä onkin erikoistunut sekä ortopediaan että käsikirurgiaan.

⁷ Ilmoittaja kuvaa ortopedian palveluita apuna akuutteihin ja kroonisiin tuki- ja liikuntaelinvaivoihin. Ortopedit hoitavat selkään, lonkkaan, polveen, jalkaterään sekä olka- ja kyynärpäähän liittyviä kiputiloja, vaivoja ja vammoja, esimerkiksi nyrjähdysiksi, murtumia ja nivelrikkoja. Useat ortopedit ovat erikoistuneet tiettyihin niveliin. Tyypillisiä ortopedian alan hoidettavia toimenpiteitä ovat nivelten, luiden, lihas-ten, nivelsiteiden ja rustopintojen leikkaukset. Tyypillisiä toimenpiteitä ovat myös nivelten täyhystykset, murtumien korjausleikkaukset ja kipsaukset, välilevypullistumien hoito sekä nivelsiteiden korjausleikkaukset. Leikkaushoidon lisäksi ortopedian palveluihin kuuluvat ei-leikkauksellinen hoito ja toipumisen seuranta. Ortopedit hoitavat tyypillisesti myös traumaperäisiä vammoja.

käsikirurgiaan voidaan yleistäen lukea koodien NC (kynärnível ja kynärvarsi) ja ND (ranne ja käsi) alle kuuluvat toimenpiteet.⁸

13. Erikoisalakohtaisen tarkastelun lisäksi ilmoittaja katsoo perustelluksi tarkastella yksityisiä sairaala- ja lääkäripalveluita laajempuna kokonaisuutena siten, että markkinoille kuuluvat kaikki erikoisalakohtaiset terveystoimenpiteet. Pohjola Sairaalan palveluita tarjotaan ainoastaan sen viidessä sairaalassa eikä se tarjoa tavanomaisia yksityisiä lääkäripalveluita. Asiakas ostaa kokonaispalvelua, joka edellyttää ortopedian/käsikirurgian alan erikoisosaamista riippumatta siitä, mitä menetelmää erikoislääkäri käyttää tai siitä, suoritetaanko hoitotoimenpide toimenpidehuoneessa vai leikkaussalissa. Vammasta riippuen leikkaus ja konservatiivinen hoito ilman leikkausta voivat olla keskenään vaihtoehtoisia palveluita. Hoitoketjussa vastaanoton ja leikkauksen hoitaa usein sama erikoislääkäri.
14. Samalle markkinalle kuuluvat ilmoittajan näkemyksen mukaan siten koko erikoisalalan hoitoketju, eli leikkaussalissa tehty toimenpiteet, vastaanottopalvelut, pientoimenpiteet sekä tukipalveluista anestesia, kuvantaminen ja laboratoriotestit. Yksityisasiakkaille tarjotut fysioterapiapalvelut eivät kuitenkaan kuulu osaksi ilmoittajan määrittelemää markkinaa.⁹
15. Ilmoittajan näkemyksen mukaan relevantteja maantieteellisiä markkinoita tulisi asiassa tarkastella sairaanhoitopiirin laajuusina. Koska palveluissa on kyse kokonaisuuksista (hoitoketjut), on markkinoita tarkasteltava sen mukaan, miten asiakkaat hakeutuvat hoitoon koko hoitoketju, ml. mahdollisuus saada leikkaushoitoa, huomioiden. Näitä palvelukokonaisuuksia varten asiakkaat ovat valmiita matkustamaan melko kauas, koska kyseisiä palveluita ei ole välttämättä saatavilla asiakkaan lähietäisyydellä esimerkiksi kotikaupungissa.¹⁰
16. Osapuolten sairaalat sijaitsevat yliopistokaupungeissa viidessä eri sairaanhoitopiirissä ("SHP"), jotka ovat Helsingin ja Uudenmaan SHP, Pirkanmaan SHP, Pohjois-Pohjanmaan SHP, Pohjois-Savon SHP ja Varsinais-Suomen SHP. Lisäksi Pihlajalinalla on erityyppisiä lääkärikeskuksia näiden sairaanhoitopiirien alueella. Aineistorajoitteista johtuen ilmoittaja on toimittanut markkinatiedot päällekkäisiltä alueilta ainoastaan ortopedian ja traumatologian sekä käsikirurgian erikoislääkäreiden tekemien leikkaustoimenpiteiden ja skopioiden perusteella

⁸ Käsien alueen hoidettavia vammoja ovat ilmoittajan mukaan muun muassa kaatumisten seurauksena tai urheillessa syntyneet vammat taikka pitkäaikaisemmat vammat. Tyypillisiä käsikirurgiassa toteutettavia toimenpiteitä ovat nivelten, luiden, jänneiden, nivelsiteiden, hermojen ja kasvaimien leikkaukset sekä erityisemmin ranteen ja kynärvarren murtumien hoito. Myös kämmenen kalvokutistuma ja rannekanavaoireyhtymä ovat tyypillisesti käsikirurgiassa hoidettavia toimenpiteitä. Muita yleisiä käsi- ja jalkavammoja ovat särkyneen lasin tai työkalujen aiheuttamat haavat sekä jänne-, hermo- tai verisuonivammat. Pitkäaikaisempia vaivoja ovat rasitusperäiset kiputilat, jännetupen tulehdukset, hermopinteet ja nivelrikko.

⁹ Osapuolilla on molemmilla toimintaa fysioterapiapalveluissa, mutta osapuolten yhteenlaskettu osuus esimerkiksi sairaanhoitopiireittäin tarkasteltuna on ilmoittajan mukaan varsin pieni.

¹⁰ Osapuolten arvion mukaan myös ns. lähetehävikkiä on verrattain vähän, mikä viittaisi siihen, että asiakkaat ovat jo lähtökohtaisesti valmiita käyttämään kauempina sijaitsevia sairaaloiden tai lääkärikeskusten toimipaikkoja sen mukaan minkä lääkärin ja/tai toimipaikan asiakkaat ovat valinneet.

laskettuna.¹¹ Ilmoittaja katsoo näiden suppeampien tietojen kuitenkin antavan kohtuullisen tarkan kuvan osapuolten ja niiden kilpailijoiden asemasta laajemmilla lääkäripalvelut sisältävillä markkinoilla.

17. Ilmoittajan toimittamien tietojen perusteella osapuolten vuoden 2020 yhteenlaskettu markkinaosuus jää ortopediassa ja traumatologiassa alle 30 prosentin Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriä ([60–70] %) lukuun ottamatta. Käsikirurgiassa osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus nousisi yli 30 prosenttiin Pirkanmaan ([30–40] %), Pohjois-Savon ([70–100] %) sekä Pohjois-Pohjanmaan ([40–50]%) sairaanhoitopiireissä. Terveystalo ja Mehiläinen toimivat ilmoittajan mukaan kaikilla näistä markkinoista, minkä lisäksi esimerkiksi Aava tarjoaa käsikirurgian palveluita Pirkanmaalla ja Pohjois-Pohjanmaalla.
18. Ilmoittaja katsoo, että vaikka markkinoita tarkasteltaisiin edellä esitettyä suppeammalla alueella seutukuntakohtaisesti eivät osapuolten myynnit ja/tai markkinaosuudet muutu merkittävästi.¹² Lisäksi taulukoiden markkinatiedot vastaavat sitä vaihtoehtoista sairaalapalveluiden markkinamääritelmää, jossa lääkäri- ja sairaalapalvelut erotettaisiin toisistaan. Osapuolten ei ole mahdollista antaa luotettavia arvioita siitä vaihtoehtoisesta markkinasta, jossa lääkäripalveluita tarkasteltaisiin erikoisalakohteisesti ja erillään sairaalapalveluista.¹³

6.3 Vakuutusyhtiöpalvelut

19. Ilmoittajan näkemyksen mukaan osapuolilla ei KKV:n aikaisemman ratkaisukäytännön mukaisella markkinamäärittelyllä olisi käytännössä päällekkäisyyttä vakuutusyhtiöpalveluiden markkinalla. Ilmoittajan mukaan KKV on katsonut, että paikalliset ja erikoistuneet terveystalot eivät kilpaile vakuutusyhtiöiden valtakunnallisista sopimuksista, vaan täydentävät valtakunnallisten terveystalotien kanssa tehtyjä yhteistyösopimuksia tietyn erikoisalan osamista vaativissa palveluissa tai maantieteellisen kattavuuden varmistamiseksi jollakin tietyllä alueella. Lisäksi Pohjola Sairaalan konsernin sisäiset myynnit Pohjola Vakuutukselle on katsottu kuuluvaksi markkinoiden ulkopuolelle.¹⁴
20. Mikäli Pohjola Sairaalan katsottaisiin kokonaan tai osittain toimivan vakuutusyhtiöpalveluiden markkinalla olisi markkinoita ilmoittajan näkemyksen mukaan tarkastettava kokonaisuutena sisältäen kaikki vakuutusyhtiöille myydyt terveystalot. Vakuutusyhtiöt hankkivat palveluita suurempina kokonaisuuksina, koska muutoin ne eivät voi saavuttaa kilpailutuksella tavoittelemaansa tehokkuuksia. Ilmoittajan ja Pohjola Vakuutuksen markkinatuntemuksen mukaan

¹¹ Ilmoittaja katsoo, että markkinoiden rakenteellisessa tarkastelussa markkinaosuuksien lisäksi ovat merkityksellisiä osapuolten ja niiden kilpailijoiden toimipaikat, erikoislääkäreiden määrä sekä leikkaussalien määrä eli kapasiteetti.

¹² Osapuolten päällekkäiset toimipaikat sijaitsevat seutukunnan keskuksessa, joka on samalla sairaanhoitopiirin suurin kaupunki. Myös osapuolten pääkilpailijoilla on toimipaikat samoissa kaupungeissa. Pohjola Sairaalan myynneissä sairaanhoitopiirin ja seutukunnan osalta ei ole eroa.

¹³ Julkisesti ei ole saatavilla tietoja, joiden perusteella kokonaismarkkina voitaisiin arvioida edes suuntaa antavasti.

¹⁴ Ilmoittaja viittaa KKV:n esitykseen markkinaoikeudelle yrityskaupan kieltämiseksi asiassa *Mehiläinen Yhtiöt Oy / Pihlajalinna Oyj*, Dnro KKV/1233/14.00.10/2019, 29.9.2020.

vakuutusyhtiöt saattaisivat pyytää tarjousta esimerkiksi tietystä erikoisalasta hyvin poikkeuksellisesti.¹⁵

21. Ilmoittaja on toimittanut markkinatietoja kolmelta eri tavoin määritellyltä markkinalta: i) Pohjola Sairaala ei toimi markkinalla (ensisijainen markkina); ii) markkinalle on sisällytetty Pohjola Sairaalan sopimushintaiset myynnit muille vakuutusyhtiöille kuin Pohjola Vakuutukselle (vaihtoehtoinen markkina); iii) markkinalle on sisällytetty edellisen kohdan vakuutusyhtiömyyntien lisäksi myös Pohjola Sairaalan konsernin sisäiset myynnit Pohjola Vakuutukselle (vaihtoehtoinen markkina).
22. Ilmoittaja katsoo olevan perusteltua tarkastella markkinoita valtakunnallisesti. Vakuutusyhtiöiden sopimukset ovat pääasiassa valtakunnallisia ja samoja hintoja sovelletaan kaikissa toimipisteissä eri puolilla Suomea. Lisäksi vakuutusyhtiöt edellyttävät tavallisesti kattavaa toimipaikkaverkostoa sopimuskumppaneiltaan pystyäkseen palvelemaan vakuutusyhtiöiden asiakkaita laajalla alueella.
23. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus olisi ensisijaisella markkinamäärittelyllä [10–20] %. Mikäli Pohjola Sairaalan sopimushintaiset ja konsernin sisäiset myynnit huomioitaisiin vaihtoehtoisen markkinan iii) mukaisesti olisi keskittymän markkinaosuus [30–40] %. Ilmoittaja kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että Pohjola Sairaalan hypoteettinen markkinaosuus ei joka tapauksessa kokonaisuudessaan siirtyisi Pihlajalinnalle, sillä Pohjola Vakuutus voi hankkia aiemmin Pohjola Sairaalta ostamansa palvelut miltä tahansa terveystalolta. Selvyyden vuoksi ilmoittaja kuitenkin toteaa, että [REDACTED]
24. Ilmoittaja katsoo ensisijaisen markkinan i) osalta, että sen merkittävimpiä kilpailijoita ovat Terveystalo ([50–60] %), Mehiläinen ([20–30] %) ja Aava ([0–5] %). Mikäli Pohjola Sairaalan myynnit otettaisiin huomioon osana markkinaa vaihtoehdon iii) mukaisesti pysyisi Terveystalo edelleen markkinajohtajana ([40–50] %), ja Mehiläinen ([20–30] %) olisi keskittymän jälkeen kolmanneksi vahvin toimija.

7 Yrityskaupan kilpailuvaikutukset

7.1 Pihlajalinnan ja Pohjola Vakuutuksen välinen sopimuskokonaisuus

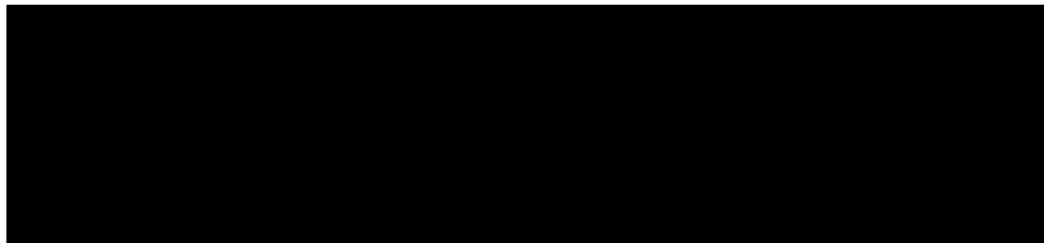
25. Yrityskaupan toteuttamisen yhteydessä Pihlajalinna tulee allekirjoittamaan viisivuotisen palvelusopimuksen Pohjola Vakuutuksen kanssa. Palvelusopimus kattaa laajasti Pihlajalinnan Pohjola Vakuutukselle tarjoamia terveystalopalveluita. Osana palvelukokonaisuutta Pihlajalinna tulee operoimaan Pohjola Vakuutuksen puolesta sen Pohjola Terveystalopalvelu -palvelua, johon kuuluu hoidon tarpeen arviointia puhelinpalvelussa tai applikaation kautta sekä korvauskäsittelyä. Terveystalopalvelussa terveydenhuollon ammattilainen antaa terveysneuvontaa,

¹⁵ Tällainen hyvin epätyypillinen tilanne voisi olla yksittäisessä tapauksessa, jos jollakin vakuutusyhtiöllä olisi tarve hankkia täydentäviä palveluita suurempina kokonaisuuksina kilpailutettujen kattavien vakuutusyhtiöpalvelujen lisäksi, tai jos kyseessä olisi hyvin pitkälle erikoistunut toimija, kuten syöpähoitoja tarjoava yritys.

¹⁶ Katso jäljempänä jakso 7.1.

omahoito-ohjeita sekä ohjaa asiakkaan tarpeen vaatiessa eteenpäin oikealle hoitoammattilaiselle Pohjola Vakuutuksen kumppanihoitolaitokseen Pohjola Vakuutuksen määrittämien ohjeiden mukaisesti.¹⁷

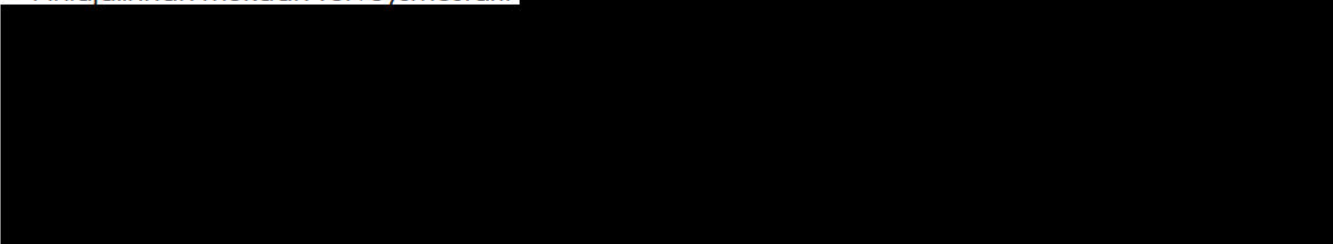
26.

7.2 Ilmoittajan näkemys yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

27. Yrityskaupalla ei ilmoittajan mukaan luoda niin vahvaa keskittymää, että sen ei tarvitsisi kilpailla tehokkaasti markkinoilla kohtaamatta merkittävää kilpailupainetta. Pihlajalinna on markkinoiden kolmanneksi suurin toimija myös yrityskaupan toteuttamisen jälkeen.
28. Tarkasteltaessa itsemaksavien asiakkaiden markkinoita on pidettävä mielessä, että markkinat ovat kooltaan verrattain pienet ja yksittäiset toimenpiteet tai yksittäiset suuremmat vammat saattavat vaikuttaa huomattavastikin yksittäisen yrityksen markkinaosuuteen. Edelleen on huomattava, että ilmoituksessa esitetyt markkinaosuusluvut eivät huomioi esimerkiksi pienempien toimijoiden tarjoamia erikoisalakohdaisia palveluita, jolloin osapuolten markkinaosuudet todennäköisesti korostuvat.
29. Osapuolet ovat joka tapauksessa hyvin erilaisia toimijoita keskenään, eivätkä ne ole toistensa läheisiä kilpailijoita millään yrityskaupan kannalta relevantilla markkinalla. Pihlajalinnan läheisimmät kilpailijat ovat Terveystalo, Mehiläinen ja Aava. Näistä kaksi ensimmäistä ovat Suomen ylivoimaisesti suurimmat yksityiset terveyspalveluyritykset ja ne ovat selvästi Pihlajalinnaa suurempia ja vahvempia toimijoita. Niillä on myös laaja-alaisia palveluita tarjoavat sairaalat kaikilla osapuolten päällekkäisillä paikkakunnilla, sekä lisäksi useilla muilla paikkakunnilla. Näin ollen ne ovat jo läsnä kaikilla päällekkäisillä markkinoilla, minkä lisäksi ne voivat helposti lisätä tarjontaansa. Niillä on sekä taloudelliset että muut tarvittavat resurssit ja suuri kapasiteetti käytettävissään toimintojensa laajentamiseksi.
30. Siltä osin kuin Aava ei vielä tarjoa ortopedian ja traumatologian sekä käsikirurgian erikoisalojen palveluita kaikissa osapuolten päällekkäisissä sairaanhoitopiireissä, pitää ilmoittaja hyvin todennäköisenä Aavan markkinoille tuloa lyhyellä aikavälillä. Mahdollista on myös se, että Coronaria laajentaisi

¹⁷ Pihlajalinnan mukaan Terveismestarit

palvelutarjontaansa ortopediaan ja käsikirurgiaan lähitulevaisuudessa. Ilmoittaja ei pidä myöskään poissuljettuna, että jokin tai joitakin ulkomaisia yrityksiä laajentaisi Suomeen lähivuosina.

31. Pohjola Sairaalan vakuutusyhtiöpalveluiden myynnit ovat valtaosin olleet konsernin sisäisiä myyntejä Pohjola Vakuutukselle, joten Pohjola Sairaala ei ole tosiasiallisesti toiminut markkinalla tai sen toiminta on ollut varsin vähäistä. Myöskään vakuutusyhtiöiden jo ennestään huomattava ostajavoima ei yrityskaupan seurauksena vähene.
32. Ilmoittaja ei katso tarpeelliseksi vedota nimenomaisiin tehokkuusetiin, koska yrityskauppa ei sen arvion mukaan johda haitallisiin kilpailuvaikutuksiin. Ilmoittaja kuitenkin toteaa, että yrityskaupan tarkoituksena on lisätä ja syventää Pohjola Vakuutuksen ja Pihlajalinnan välistä yhteistyötä. Aikaisempaa syvemmällä kumppanuudella Pihlajalinna panostaa laaja-alaisesti palveluidensa saatavuuteen ja laatuun valtakunnallisesti pystyäkseen tarjoamaan Pohjola Vakuutuksen edellyttämää laajaa palveluvalikoimaa varmistaen samalla nopean hoitoon pääsyn ja vaikuttavan hoidon. Tätä tarkoitusta toteutettaessa yrityskauppa johtaa positiivisiin kilpailuvaikutuksiin.

8

33. Oikean yrityskaupan kilpailuvaikutusten vertailukohdan (ns. relevantti kontrafaktuaali) osalta ilmoittaja katsoo, että käsillä oleva yrityskauppa edistää kilpailua kaikista relevanteista vaihtoehtoisista skenaarioista eniten.

7.3 KKV:n arvio yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

34. Asian selvitysvaihe huomioon ottaen KKV ei ota tässä päätöksessä täsmällisesti kantaa yrityskaupan kilpailuvaikutuksiin tai relevanttien markkinoiden määrittelyyn. Tässä päätöksessä esitetyt KKV:n kannanotot ovat alustavia, eivätkä ne myöskään muodosta tyhjentävää luetteloa mahdollisista kilpailuongelmista.

18

¹⁹ Ilmoittajan mukaan

Virasto ei myöskään käsittele tässä päätöksessä kaikkia mahdollisia relevantteja markkinoita, joihin voi liittyä kilpailuongelmia.

35. Usea viraston kuulema markkinatoimija suhtautui ilmoitettuun järjestelyyn neutraalisti. Osa lausunnonantajista on kuitenkin tuonut esiin huolensa siitä, että yrityskauppa johtaisi kilpailun vähenemiseen ja haitallisiin kilpailuvaikutuksiin.
36. Lausunnonantajat esittivät huolia itsemaksavien asiakkaiden markkinan keskittymisestä sekä listahintojen noususta. Lisäksi markkinakuulemisessa tuotiin esiin, että listahinnan nousu ja vaihtoehtoisten palveluntarjoajien väheneminen nostavat myös vakuutusten hintoja korvausmenojen noustessa. Lisäksi eräs lausunnonantaja katsoi, että operoidessaan Terveystestit-palvelua Pihlajalinna pystyisi vaikuttamaan Pohjola Vakuutuksen asiakkaiden ohjaamiseen omaan verkostoonsa.²⁰ Lausunnoissa kuvattiin myös merkittäviä esteitä sekä itsemaksavien asiakkaiden että vakuutusyhtiöpalveluiden markkinoille tulolle ja pienempien toimijoiden markkinoilla laajentumiselle.
37. Ilmoittaja on edellä todetusti toimittanut itsemaksavien asiakkaiden markkinaosuusarviot ainoastaan sairaalapalveluiden eli erikoislääkäreiden tekemien leikkaustoimenpiteiden ja skopioiden osalta. KKV on arviossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus nousisi merkittäväksi useilla segmenteillä myös ilmoittajan toimittamien tietojen perusteella.
38. KKV on selvittänyt osapuolten markkinaosuuksia itsemaksavien asiakkaiden markkinalla erikoisalakohteisesti kattaen koko hoitoketjun pääasialliset osa-alueet (erikoislääkäreiden vastaanotot, kuvantamisen, leikkaukset ja muut toimenpiteet, anestesian sekä fysioterapian). KKV:n alustavan rakenteellisen tarkastelun perusteella osapuolten asema nousee ilmoittajan määrittelemällä erikoisalakohteisien lääkäri- ja sairaalapalveluiden hoitoketjut kattavalla markkinalla huomattavaksi ainakin Pirkanmaan ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirien alueilla sekä ortopediassa ja traumatologiassa että käsikirurgiassa.²¹ Kyseisillä markkinoilla keskittymästä muodostuisi markkinajohtaja ja markkinoille jäisi vain hyvin rajallinen joukko kilpailijoita.
39. Vakuutusyhtiöpalveluiden markkinan osalta KKV on tarkastellut alustavasti yrityskaupan vaikutuksia taloustieteellisen teoriamallin avulla.²² Teoriamallin avulla voidaan tarkastella yrityskaupan vaikutuksia tilanteessa, jossa ennen yrityskauppaa Pohjola Sairaala on keskittynyt tuottamaan palveluita lähinnä konsernin sisäisesti, [REDACTED] linnaa, jolla on kumppanuussopimuksia usean vakuutusyhtiön kanssa. Tämä

²⁰ Tähän asti muut terveyspalveluiden tuottajat ovat lausunnonantajan mukaan voineet tarjota Pohjola Vakuutukselle niitä palveluita, joita Pohjola Sairaala ei ole tarjonnut. Mikäli Pihlajalinna ohjaisi jatkossa hoidontarpeen arviointipalvelun tuottajana asiakkaita omiin sairaaloihinsa myös muissa erikoisaloissa, sulkeutuisivat vakuutusyhtiöpalveluiden markkinat tältä osin muilta tuottajilta.

²¹ KKV on ilmoittajan esittämästä markkinamäärittelystä poiketen tarkastellut myös erikoisaloihin kohdennettavissa olevia fysioterapiapalveluita osana hoitoketjua. KKV:n tietopyynnön ja tarkastelun ulkopuolelle jäi erikoisaloille kohdennettavissa olevat laboratoriopalvelut, sillä niiden merkitys on KKV:n selvitysten perusteella ortopedian ja traumatologian sekä käsikirurgian hoitoketjuissa hyvin vähäinen.

²² Virasto hyödynsi samaa mallia Mehiläisen ja Pihlajalinnan välisen yrityskaupan selvittämisessä.

tarkoittaa sitä, että yrityskaupan jälkeen [REDACTED] vakuutusyhtiöt voivat ohjata asiakkaitaan Pohjola Sairaalan palveluihin ja saada niistä keskittymän myöntämän alennuksen. Toisaalta Pohjola Sairaalan tulo osaksi Pihlajalinnan konsernia saattaa aiheuttaa korotuspainetta Pihlajalinnan sopimushintoihin.

40. KKV on kalibroinut teorianmallin selvittämillään tiedoilla osapuolten katteista, listahinnoista ja markkinaosuuksista. Empiirisen kalibroinnin alustavat tulokset viittaavat siihen, että OP-konsernin ulkopuolisille vakuutusyhtiöille Pohjola Sairaalan markkinoille tulosta syntyvät hyödyt ylittävät selvästi Pihlajalinnan sopimushintoihin kohdistuvan korotuspaineen.²³

8 Johtopäätös

41. Edellä kuvatuin perustein Kilpailu- ja kuluttajavirasto pitää yrityskaupan kilpailuvaikutusten selvittämisen jatkamista tarpeellisena.
42. KKV:n alustavan tarkastelun perusteella yrityskauppa saattaa aiheuttaa haitallisia kilpailuvaikutuksia itsemaksavien asiakkaiden ortopedian ja traumatologian sekä käsikirurgian hoitoketjuissa Pirkanmaan ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirien alueilla. Yrityskaupan kilpailuvaikutusten yksityiskohtainen tutkiminen jatkoselvityksessä on aiheellista.

9 Sovelletut säännökset

Kilpailulaki (948/2011) 21, 22, 24, 25 ja 26 §.

10 Muutoksenhaku

Kilpailulain 49 a §:n perusteella yrityskaupan ilmoittaja ei saa hakea muutosta tähän päätökseen valittamalla.

11 Lisätiedot

Lisätietoja päätöksestä antaa erityisasiantuntija Lauri Kirkkola, puhelin 029 505 3073, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi.

Ylijohtaja

Timo Mattila

Erityisasiantuntija

Lauri Kirkkola

²³ Vaikutusarvioinnin ulkopuolelle jää kaupan vaikutukset Pohjola Vakuutukselle, mutta tämän ollessa myyjänä siihen kohdistuvat kilpailuvaikutukset on oletettavasti hinnoiteltu mukaan kauppahintaan.